

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discursus IV. Maria Soror Moysis murmurat contra Moysen, & lepra
corripitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

Davidem, propter adulterium & homicidium, derelictum à Deo, dicebant: *Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum, quia non est qui eripiat.*

Non est ergo quod peccator existimet omnia esse in tuto, quando finit Deus illum sequi desideria sua, ita ut omnia illi bene succedant, & nihil illi defit eorum quæ optat & cupit: Nec enim est majus supplicium, quam nullum supplicium pati inter peccata, hoc enim certissimum signum est quod Deus illum non curet, donec illum subita morte opprimit.

Sic egit cum murmurantibus & rebellantibus *Israëlitis*: Desideraverant carnes, tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, dedit illis carnes in summa abundantia, & delicatissimas: Sed, ut ait, Scriptura: *Adhuc carnes erant in dentibus eorum: Et ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.* Qualis fuerit illa plaga Scriptura non exprimit, putant Interpretes aliqui Deum immisisse ignem in illos, qui tantam multitudinem consumpsit, ut locus ille, inquit Scriptura, semper deinceps vocatus fuerit, *sepulchra concupiscentia*, quia ibi aliquot millia eorum qui desideraverant, sepulta fuere.

DISCURSUS IV.

Maria Soror Moysis murmurat contra Moysen, & lepra corripitur.

Hæc quæ præcedenti discursu narravimus contigerunt in deserto *Pharan*. Tunc jussit Deus ut castra moverent: *Egressi autem, inquit Scriptura, de sepulchris concupiscentia, venerunt in Hazereth, & manserunt ibi.*

Hic inceperunt *Maria* soror *Moysis*, & *Aaron* frater ejus, murmurare contra *Moysen*, & dicere: *Numquid per solum Moysen locutus est Dominus? Nonne & nobis similiter est locutus?*

Tota autem causâ murmurandi, inquit Scriptura, erat propter uxorem *Moysis*, quæ vocabatur *Sephora*. Quid hæc commiserat? verosimile est, inquit *Abulensis*, quod ex arrogantia & ambitione voluerat se præferre *Maria*, eo quod esset uxor *Moysis*, & maritum suum,

sum, quasi populi ducem, verbis extulerit, & prætulit *Maria* & *Aaroni*: Quod cum illi viderent, responderunt: *Numquid per solum Moysen locutus est Deus? nonne & nobis similiter est locutus?* Quo responso volebant comprimere arrogantiam *Sephora*, & ostendere se *Moysi* esse æquales, & se tam nobiles esse Prophetas quam erat *Moyses*.

Habes hic 1. contentionem inter duas, fæminas utra esset major dignitate *Maria* an *Sephora*: *Maria* prophetissa erat, sic enim expresse vocatur *Exod. cap. 15*, 2 *Maria* tanto in pretio habebatur à populo, ut esset omnium mulierum illius populi præstantissima, dicitur enim *Ibidem*, quod cum agerent gratias Deo pro transitu maris rubri, ipsa omnes præiret, & omnibus præcineret 3. putat *Hieronymus Mariam*, simul cum *Aarone*, & *Moysè*, aliquo modo populum gubernasse juxta illud quod dicit Deus *michea cap. 6*: *mihi ante faciem tuam Moysen, & Aaron, & Mariam*. Fortè *Maria*, feminis præerat, easque docebat, *Sephora* vero uxor erat *Moysi*, illius viri qui imperium habebat in totam gentem *Israëliticam*, & erat supremus dux totius exercitus, tot miraculis clarus. Hac dignitate suâ superbiebat *Sephora*. & *Maria* se præferbat, *Maria* hoc non ferens, irata dicebat: *Numquid per solum Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus?* Contentio ergo erat utra esset major & dignior.

Hic olim etiam, ut narrat *Lucas cap. 22*, disputabant Apostoli inter se, quis eorum esset major: Ridicula res: Erant pauperes piscatores, homines viles, qui nihil habebant in mundo, præter unicam vestem qua induebantur: Et disputant illi quis eorum esset major? O humanam insaniam! Quæ semper cæteris vult eminere, etiam in fordibus, quando omnibus inferior est; & si neminem habet quicum de magna dignitate possit contendere, etiam de vili imminetia contendit inter abjectos sui æquales.

Quando vero duo magni inter se super hac re contendunt, acrior disputatio est & obstinatio: Hinc contentio de majori dignitate inter *Mariam*, *Aaronem* & *Sephoram*, graviter punita fuit à Deo, ut postea videbimus, præsertim in *Maria*, quia illa in suas partes traxerat *Aaronem*: Tam potens est femina, ut etiam summum Sacerdotem, & sanctissimum virum posset seducere.

Accedit quod *Maria* triplex peccatum commiserit. I enim peccavit superbia 2 detractioe 3 mendacio.

Peccavit superbia, uti & *Aaron*, ipsius instinctu; patet ex verbis illorum: *Nūm*, inquit, *per solum Moysen locutus est Dominus; nonne & nobis similiter est locutus*; ut se extollant & jactent, *Moysen & Saphoram* ipsius uxorem despiciunt: volunt enim dicere: Non tam excellens est *Moyses* sicuti vulgo habetur, vel ab ejus uxore dicitur: Non utique: Quia non per solum *Moysen* locutus est Dominus sicut passim creditur, etiam locutus est nobis aequae ac ipsi.

Hic vides clarè naturam superbiæ, alios despiciere ut se extollat. Plura reperio hujus rei exempla in Scriptura, quibus hæc veritas clarè probatur: Duo seligam aut tria ex multis.

Primum habemus in Scribis & *Phariseis*, de quibus dicitur quod scandalizabantur in *Christo*, hoc est, quod fidem derogarent omnibus quæ dicebantur de illo. Faciebant catalogum omnium ipsius præstantium operum, mirabilium miraculorum, quæ audiverant dici de isto homine, quem, juxta judicium suum, aspiciabant ut vilem, contemptibilem: ideo dicebant; Impossibile est ut ille faciat talia, qualia de ipso dicuntur: *Unde huic virtutes, & hæc omnia?*

Unde? ex ipsius natura? ex ipsius excellentia? ex nobili ipsius stirpe? at quidquid in illo videmus, æque abjectum est: Unde ergo procedere possunt tot mirabilia quæ de illo dicuntur, quod alii decipiantur, & credant opera ipsius qualia dicuntur, non est mirum, quia alii non norunt quis sit, aut qualis, non norunt ipsius familiam, nec parentes, nec propinquos. Nos vero non potest decipere, quia novimus illum intus & extus. Ad quid tantus *Christi* contemptus? ex mera superbia: Putabant enim se non posse eminere nisi *Christum* deprimerent.

Similes illis erant ii quos Scriptura *Lib. 1 Reg. cap. 10*, vocat *Belial*. Statuerat Deus *Saulem*, regem *Israelitarum*, ut illos defenderet, & in libertatem assereret contra hostes illorum. At ubi illum oculis conspexere, & scirent illum esse ortum vili familia, & profapia humili, & parentes ejus de plebe, contemnebant, & despiciiebant eum, putantes non esse possibile ut regnum haberet

beret animum, nec regias qualitates, qui conditione tam vilis erat. *Dixerunt ergo, inquit Scriptura, filii Belial: Num salvare nos poterit iste? & deſpexerunt eum, & non attulerunt ei munera.* tantumdem erat ac ſi dicerent quemadmodum *Phariſei*: Unde huic potentia? Unde virtutes?

Hoc proprium eſt opus ſuperbiæ, oculos conſpicere in propriam excellentiam, & in abjectionem alterius, ut alios contemnendo, ſeſe extollant. Hæc ſecum expendens *D. Gregorius Magnus lib. 14. Moral. cap. 14.* ſic loquitur: Quare ſuperbi contemnunt ſanctos humiles, & humiles æſtimant peccatores ſuperbos? Ratio eſt, inquit, quia ſuperbi conſpiciunt oculos in aliquod bonum quod habent in ſe & in aliquod vitium quod alii habent in ſe: Nulla enim res eſt, tam bona quæ non habeat aliquid vitii: Sic perdicis peccus eſt optimum, ova nil valent. Nulla etiam res eſt tam mala, quæ non habeat aliquid boni: Sic vipera aliquid virtutis habet ad conſiciendam theriacam, & ipſa eſt plena veneno. Eodem modo ſuperbus, videt in ſe quod bonum eſt, & in alio quod vitioſum eſt, atque ita æſtimat ſe, & alium contemnit: Humilis eſt contrario, videt bonum proximi, & vitium proprium, atque ita contemnit ſeipſum, & æſtimat proximum, quamvis ſit magnus peccator. Quanti faciebat *David Saulem*, quamvis eſſet reprobatus à Deo? & neminem minoris faciebat quam ſe: In *Saule* conſiderabat, quod eſſet rex unctus à Deo, & in ſe, quod eſſet pauperculus, & de paupere tribu, & ſic dicebat: *Quem proſequeris rex Iſrael? canem mortuum perſequeris, & pulicem unum.*

Hinc patet quod *Chriſtus* magnam haberet rationem conquerendi de civibus *Nazarenis*, & quam parum fundamenti illi haberent conquerendi de *Chriſto*, illi enim tantum videbant in *Chriſto*, quod erat abjectum in oculis eorum, ſed non aſpiciabant excellentiam ipſius doctrinæ, nec dignitatem miraculorum: Interea dum in ſe conſiderarent excellentiam ſuæ proſapiæ quæ deſcendebat ab *Abraham*, non videbant ſua vitia & peccata quæ illos poterant humiliare, propterea *Chriſtum* deſpiciabant, adeo ut multis injuriis illum aſſicerent, & contra illum exclamarent: *Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua*, quaſi dicerent: Fieri ne poteſt quod tam liberalis ſis & beneficius erga terras alienas, & tam parcus erga patriam tuam, ut ne vel unum in ea miraculum feceris? Hiſce verbis contemnebant famoſa illa

Superbia
ejusque da-
ſcriptio.

opera quæ dicebantur de *Christo*, & in faciem ipsi improperabant quod miracula quæ dicebatur fecisse in *Capharnaum*, & alibi, meræ fabulæ essent: *Christum* despiciunt ut se extollant. Talis erat superbia *Maria* & *Aaronis*, quando murmurantes dicebant: *Nam per solum Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus?*

Ex hac superbia orta est detractio: Patet ex verbis Dei ad illos dicentis: *Quare non timuistis detrahere seruo meo Moysi?* Detractionem Deus hic vocat quod non bene loquerentur de *Moysi*, consanguineo suo, superiore suo, & viro sanctissimo, & per hoc maxime venerando, ac dignissimo ut à nemine linguâ tangeretur, qui nemini vel minimam fecisset injuriam, faceret, aut facere intenderet. Erat enim, inquit Deus ipse, *vir mitissimus inter omnes qui morabantur in terra.*

Omnes hæ circumstantiæ valdè aggravabant peccatum *Maria* & *Aaronis*. Grave quidem est detrahere de alienis, sed gravius de consanguineis, sororibus, fratribus, parentibus: Grave est detrahere de subditis, gravius de superioribus: Gravissimum de viris justis & sanctis, qualis erat *Moyses*: Sanctitas enim per se meretur omnem honorem, respectum, ac reverentiam: Sancti enim sunt dii participativè, juxta illud *Davidis*: *Ego dixi, dii estis vos;* & illud quod dicebat Deus ad *Moysen*: *Constitui te Deum Pharaonis.* Hinc expressè mandavit Deus *Exodi cap. 22*. *Diis non detrahes:* Quod *Gregorius*, *Cyrillus*, & *Theodoretus*, etiam intelligunt de Sacerdotibus, qui quamvis forent malæ vitæ, sancti tamen sunt propter dignitatem: Hoc est quod *Hieronymus* ait: Absit ut de his aliquid iniustum loquar qui Apostolico gradu succedentes, *Christi* corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus; qui claves regni cælorum habentes, quodammodo ante judicii diem judicant. Tanto major injuria quanto major persona est de qua detrahimus, & quanto dignior persona quæ detrahit; quo enim dignior est persona quæ detrahit, eo majus pondus habent ea quæ dicit, adeoque facilius creduntur. Ex dictis patet quod gravissimè peccarint *Maria* & *Aaron*, quod cum illa esset princeps mulierum, hic summus Sacerdos, detraherent *Moysi*, viro sanctissimo, de quo Deus ipse testatur quod esset mitissimus omnium hominum & fidelissimus in domo sua.

Præterea peccatum detractionis tam turpe est ut vix inuenias qui audeat vel velit fateri se id commisisse, & sic numquam inuenies principium ex quo ortum est: Unus ait: Non scio quis hoc dixerit: Alter; alii mihi dixerunt: Alter, non est mihi dictum tanquam res certa: Alter, ego quidem dixi quod audiveram, sed nullo modo credebam. Sic *Christus* fuit actus in crucem, si peccatis quis hoc fecit! Omnes se excusant. Diabolus dicit: Ego non feci, dixi enim ut illum dimitterent, apparui in somnis uxori *Pilati*, eamque misi ad maritum suum, ut illi diceret? *Nihil tibi, & iusto illi Iudas* dicit: Ego non feci, quia retuli argenteos ad Sacerdotes, & falsus sum me tradidisse sanguinem iustum. Pharisei dicunt: Nos non fecimus, quia *nobis non licet interficere quemquam*: *Herodes* dicit: Ego nolui illum condemnare, propterea remisi illum ad *Pilatum*: *Pilatus* lavat manus suas, & dicit: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius*. Sic videmus interdum hominem aliquem malevolorum linguis quasi actum in crucem, quia læsus est honor ipsius: Quis hoc fecit? nemo: Omnes enim dicunt: Non ego hoc feci; quia tam turpis est detrahitio ut pudeat omnes fateri.

Accedebat ad hæc duo peccata, scilicet superbiam, & detractionem, etiam mendacium; dicebant enim: *Nonne Dominus nobis similiter est locutus?* Erat quidem Deus illis locutus, sed non similiter, vel sicut *Moyse*: Nam vel per *Moysem* illis locutus erat, vel apparendo illis in aliqua specie externa, non autem facie ad faciem, sicut *Moyse* locutus fuerat in monte *Sinai*.

Iratu itaque Deus, inquit Scriptura, contra eos: Statim locutus est ad *Moysem, Aaronem & Mariam*: *Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis, cumque fuisset egressi, descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam, & dixit ad eos: Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos Propheeta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus Moyse, qui in omni domo mea fidelissimus est: Ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per æigmata, & figuras Dominum videt: Quare ergo non timuistis detrahere servo meo Moyse?*

Tacet *Moyse*, nec se defendit, ideo loquitur Deus pro illo, ipse enim defendit & laudat innocentes qui calumnias patiuntur.

Num.

Numquid per suos Prophetas viduis ac pupillis oppressis, promisit dicens: nolite despondere animum, ego enim causam vestram suscipiam, & defendam vos contra oppressores vestros?

Cum filii *Israel*, per solitudinem ambularent, & *Madianite* contra illos procederent pugnaturi, dixit *Deus*: vos tacebitis, & ego pugnabo pro vobis.

Susanna innocens erat damnata ad mortem, nec mora, mittit *Deus Danielem*, qui illam defendat, & morti eripiat.

Magdalena, deplorans peccata, multa obloquia, & calumnias patiebatur non tantum à *Pharisæis*, sed etiam ab *Apostolis*, sed cum illa taceret, locutus est pro illa *Christus*, & dixit: Quid molesti estis huic mulieri, bonum opus fecit.

Dicebant amici *Iob*, fanda & nefanda de illo, arguebant illum innocentem, iactantia, impatientia, blasphemia, hypocrisis, impietatis; intervenit *Deus*, & laudavit *Iob*, ut contra illorum malevolas linguas ipsum defenderet.

Sciebat hoc *David*, quod *Deus* tantus esset innocentium defensor, ideo clamabat *Psal.* 108. *Deus, laudem meam ne taceris*: Orat *David* ut *Deus* illum laudet: Quid? numquid ergo vana gloria est expetere laudem humanam? & magna temeritas est velle laudari à *Deo*? ita est: verum non vanam gloriam quaerit *David*, sed rogat *Deum* ut illum defendat contra linguas hostium suorum: *Os*, inquit, peccatoris, & os dolosi contra me apertum est, tu, o *Deus*, qui innocentes soles defendere, defende me: unus dicit me esse injustum, ostende ergo justitiam meam, alter dicit me hominem esse superbum, tu ostende humilitatem meam, alter dicit me hominem esse crudelem, tu ostende mansuetudinem meam: *Operui in jejuniis animam meam, & factum est in opprobrium mihi*: Posui vestimentum meum cilicium, & factus sum illis in parabolam, & psallebant in me qui bibebant vinum, confunde illos, & ostende pietatem meam: Alii dicunt: Quando morietur, & peribit nomen ejus? tu ostende innocentiam meam. Hoc est quod *David* orat: *Deus laudem meam ne taceris*, ut me laudando defendas innocentem, contra opprobria, calumnias, & maledictiones hostium meorum.

Sic denique fecit *Deus* respectu *Moysis*, laudavit enim illum ut fidelissimum servum suum totius nationis *Israëlitice*, ut maximum prophetam, ut sanctissimum totius mundi hominem, quo obturaret ora, & compesceret linguas *Mariae* & *Aaronis*.

Hoc non contentus Deus; *Nubes quæ erat super tabernaculum recessit, & iratus contra eos abiit. Et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix.* Lepra inter *Iudeos* erat teterrimus morbus, quem omnes fugiebant sicut nos pestem; hoc morbo *Maria* hic plectitur, quia detraxerat *Moyse*. Ex hac teterrima *Maria* lepra docemur, inquit *D. Ephram*, quam grave ac detestabile vitium fit obrectatio. Corpus quod leprâ infectum cernebatur, speculum quoddam fuit animæ quæ non perspiciebatur, cuius indicabat maculam. Ex illa carnis putrefactione patefactum est, quomodo hominis detractoris corrumpatur animus.

Gravissimâ poenâ punitur *Maria*, quia gravissimum peccatum est detractio. Vis videre quam grave sit? audi *Bernardum*: Detractor, inquit, & lubens auditor, uterque diabolum portat in lingua. Audi *Chrysostomum in Psalm. 100*: Grave malum, inquit, est detractio, turbulentus dæmon.

Magna ars est si pictor aliquis uno alterove tractu penicilli multa magna simul possit exprimere. Ideo mirum est quod *D. Iacobus* Apostolus *cap. 5* duobus verbis totam malitiam linguæ detractantis complecti potuerit. *Lingua*, inquit, *1. est animal inquietum; 2. est plenum veneno mortifero*: Non poterat quid brevius dici: nihil quod magis quotidiana experientia constet. Quis enim non videt quam sit *inquietum animal* lingua. *Tota die*, inquit *David Psalm. 31, in iustitiam cogitavit lingua tua.* Quid hoc significat, *cogitavit*? Non enim lingua cogitat, sed intellectus vel phantasia: Vult ergo *David* dicere, linguam esse tam levem & agilem, & velocem, sicuti sunt cogitationes nostræ, quæ in momento volant ex uno loco in alium, ex una regione in aliam. Talis etiam, inquit *David* est lingua nostra, in momento volat ad omnia loca; jam saltat in monasteria inter religiosos, statim post in chorum inter Ecclesiasticos, mox in domos civicas inter Magistratus, jam in aulas inter aulicos, & de omnibus invenit semper aliquid quod garrat ac suggillet, vadit quo vult, penetrat omnia quæ vult. Ergo, ut ait *D. Iacobus, animal plane inquietum.* Si quis assidet mensæ invitatus ab alio, vadit eo, & dicit sicut dicebant de *Christo: Potator vini est*: Si quis non comedit, sed jejunit, vadit eo, & dicit, sicut *Pharisæi* dicebant de *Ioanne Baptista: Dæmonium habet*: Si bene agis, mox tibi adest, & ait: *In Beelzebub eiecit demonia*: Si aliquis patitur, & quasi pender in cruce, dicit, quod dicebant de

Lingua
mala ma-
ximum
malum.

bbb

Chri-

Christo: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: Si dives es, dicit lingua quod per usuras bona acquiseris: Si pauper es, dicit quod bona dissipaveris per comessationes & delicias: Si non oras, dicit te non habere vel scintillam pietatis: Si oras, dicit te esse hypocritam: Si non faveas pauperi, dicit te crudelem: Si faveas, dicit te hoc facere propter proprium interesse. Denique volat usque in caelum, ad ipsum thronum divinitatis: David enim dicit Psalm. 77: Male locuti sunt de Deo, quid ergo manifestius, quam quod lingua sit animal prorsus inquietum, quod nullibi durat ut omnia carpat.

Alterum est quod fit *malum plenum veneno mortifero*: Vel ut ait, *David Psalm. 5: Venenum aspidum sub labiis eorum*. Scriptura detractorem passim vocat serpentem: Sic *Eccles. cap. 10*, dicitur: *Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit ubi s.* *Gregorius: Serpens & detractor aequales sunt: Quomodo enim ille mordens venenum infert, sic iste detrahens pectoris virus sui effundit in fratrem.*

Detraxisti de altero, & non scit? Serpens es qui mordet, & veneno inficit sine sensu: hoc est quod ait *David: Venenum aspidum*. Hoc genus serpentis habet venenum sub lingua, & est tam mortale ut non sit locus remedio, sequitur necessario mors, sed cum magnis convulsionibus, angustiis, ac tormentis: Est enim venenum urens quod accendit cor donec illud consumat. Vides hic venenum mala linguae? mortale est, quia destruit honorem & famam proximi sine remedio, & cum maximis tormentis: De quo dicit *Ecclesiasticus cap. 28: mors illius mors nequissima, & utilis magis infernas, quam illa*. Ignis inferni tam potens est, ut noster respectu illius non sit nisi pictus, consumit quasi animas & daemones qui sunt puri spiritus. Lingua autem detractoris *inflammata est a gehenna*, inquit *Iacobus Apostolus: Igitur detraxisti de honesta persona, incendisti famam illius; quo igne? igne inferni*. Denique tantum malum est lingua detractoris ut ipse *Cicero* homo ethnicus dixerit: Detrahere alteri, magis est contra naturam quam mori, quam dolor, quam caetera quae corpori possunt accidere: Nam tollit convictum hominum, & societatem.

Non est ergo mirum quod Deus tam severe hoc peccatum puniverit in *Maria*, ut immiserit illi lepram, morbum omnium fetidissimum, & qui totum corpus exiguo tempore consume-

bat.

bat. Et quia tam pestilens erat hic morbus, ut reliquos statim inficeret, *Exclusa est*, inquit Scriptura, *Maria extra castra septem diebus.*

Sed quid factum *Aurone*, qui ejusdem culpæ reus erat? evasit poenas: Cum enim, ait Scriptura, vidisset *Mariam* leprosam, statim accurrit ad *Moysem*, & dixit: *Obsecro Domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus.* Sine mora confessus est suum peccatum, & confessione illud delevit, & sic liber fuit à poena. Tunc rogavit *Moysem*, ut oraret Deum pro *Maria*; oravit *Moyse*, dicens: *Deus, obsecro sana eam, & sanata est.* & revocata ad castra, ut viveret, sicut prius, in medio populi.

DISCURSUS V.

Mittit Moyses viros qui explorent terram promissionis.

Post hæc profecti sunt filii *Israel* in *Pharan*, ibique fixere tentoria, dixitque Deus ad *Moysem*: *Mitte viros qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus.*

Vocavit ergo *Moyse* duodecim principes, & dixit ad eos: *Ite, & considerate terram Chanaan, qualis sit, & populum qui habitator est ejus, utrum fortis sit an infirmus, si pauci numero an plures. Ipsa terra bona an mala: Urbes quales, muratae an absque muro; humus pinguis an sterilis, nemorosa, an absque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus terra. Cumque ascendissent exploraverunt terram à deserto *Sin* usque *Robeb.**

Jam quadraginta dies impenderant explorandæ terræ, quando reversi sunt, & narraverunt *Moyse*, ac populo dicentes: *Venimus in terram ad quam misisti nos quæ revera fuit lacte & melle; ut ex his fructibus cognosci potest, absciderant enim palmitem cum uvâ sua, inquit Scriptura, quem portaverunt in veste duo viri, de malis quoque granatis, & de ficis loci illius tulerunt.* Sed terra illa, inquebant, cultores fortissimos habet, urbes grandes atque muratas. Alii vero dicebant: *nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est; terra quam lustravimus devorat habitatores suos, populus quem aspeximus, proceræ staturæ est, ibi vidimus monstra quedam filiorum *Enac* de genere Giganteo, quibus comparati locusta videbamur.*

Bbbb a

His